

РЕЦЕНЗИЯ

От ПРОФ. Д-Р ГАНЧО ТОДОРОВ ГАНЧЕВ

На дисертация за присъждане на образователна и научна степен „доктор“
на тема: „ЕФЕКТИТЕ ОТ ПАНДЕМИЯТА COVID-19 ВЪРХУ ГРЪЦКАТА
ИКОНОМИКА“

Автор: **Николета Фотиос Дека**

Научен ръководител: доц. д-р Елена Ставрова

1. Кратка характеристика на рецензирания труд

Николета Фотиос Дека е докторант в катедра Финанси и отчетност към Стопанския факултет на Югозападния университет.

Дисертационният труд на Николета Дека е структуриран в 14 глави, включително увод и заключение, 14 таблици, 17 диаграми, 5 фигури и библиография. Общият обем на научния труд е 281 страници. Използваната литература включва 254 източника на английски. Разработката включва използване на изкуствен интелект чрез задаване на въпроси към СНАТ GPT. Отговорите на зададените въпроси са включени в приложение към дисертационния труд.

Основополагащите задачи на дисертацията са формулирани във въвеждащата първа глава на дисертационния труд.

Дисертация на Николета Дека има за своя главна цел разкриването и оценката на факторите, които играят решаваща роля в борбата на държавата срещу кризите, разбирани в най-общ план. Тази задача е конкретизирана в случая с глобалната криза, породена от пандемията, свързана с Covid-19. В частност, разгледани са действията на гръцката държава чрез идентифицирането и анализа на държавните разходи в здравния сектор преди, по време и след пандемичната криза с Covid-19.

Авторката подчертава, че неотложността от провеждането на дисертационното проучване произтича от съществуващия натиск, упражняван върху гръцката здравна система, за да запълни съществуващите си пропуски и да управлява възможно най-ефективно ситуация, породена от кризата с Ковид 19, както и да намери начините за

действие в случай на неконтролирано и непредвидимо разпространение на предаването на пандемията върху гръцкото население.

Изследователските въпроси на рецензираната разработка се свеждат до следното:

(1) Какви са начините, по които гръцката здравна система успя да се справи с кризата на пандемията от Covid-19?

(2) Характеризира ли се като успешно кризисното управление на гръцката здравна система по време на пандемията от Covid-19?

(3) Какви са слабостите на гръцката здравна система в усилията ѝ да се справи с пандемичната криза с Covid-19?

(4) Какви са силните страни на гръцката здравна система в усилията ѝ да се справи с пандемичната криза с Covid-19?

(5) Има ли предложения, които гръцката здравна система трябва да следва, за да могат усилията ѝ да се справи с кризата от пандемията, породена от Covid-19 да бъдат още по-успешни и ефективни?

Глава втора е озаглавена „Кризи в икономическата теория, кризи от типа черни лебеди.

Както се вижда от заглавието, вниманието се концентрира върху изясняването на ролята на редките от статистическа гледна точка събития, известни като „черни лебеди“. Тези събития излизат извън рамките на стандартното нормално математическо разпределение. Авторката се опитва да формулира начините на действия при появата на неочаквани малко вероятни събития. Освен това, внимание е отделено на ефекта на пеперудата, т.е. въздействието на отдалечени, незначителни събития върху формирането на катастрофални последици в други, отдалечени части на световната икономика. И концепцията на „черните лебеди“ и „ефектът на пеперудата“ имат отношение към феномена на Ковид 19.

Трета глава е посветена на изясняване на същността на понятието криза в най-широк план. Засегнати са такива въпроси, като теоретичната концепция за криза, категоризирането на кризите от гледна точка на засегнатия сектор, както и през призмата на тяхната вътрешна структура. Анализирани са в частност финансовите кризи, технологичните кризи, кризите, свързани със злоупотреба, физическите кризи и кризите породени от организираната престъпност. Авторката разглежда литературата, посветена на изясняването на движещите сили на кризите, кризите, които не могат да

бъдат управлявани и други аспекти на кризисните явления. Главата завършва с анализ на спецификата на кризата, породена от Ковид 19.

Глава четвърта анализира основните етапи и фази на кризите. Авторката разграничава предварителна фаза, остра фаза, хронична фаза и фаза на решаване на кризата.

Логично, пета глава е посветена на управлението на кризите. Формулирано е понятието управление на кризи, разгледан е въпросът с формирането на екип за управление на кризи, дефинирани са правилата за управление на кризи, съдържанието на кризисното управление, йерархията на кризите и фазите на управление на кризисните ситуации.

Шеста глава конкретизира управлението на кризите. Авторката правилно подчертава, че най-важното е разбирането на реалността. Подчертава се, че при икономическите кризи от особено значение е съкращаването на разходите и подобряването на ефективността. Определена е рамката на стратегическия план за управление на кризи и формирането на антикризисна стратегия на базата на синергия на всички инструменти и подходи.

Глава седма анализира кризата с Ковид 19. Разгледан е въпросът с трансформирането на здравната криза в икономическа, направен е преглед на развитието на предишните пандемични кризи, отразено е въздействието на текущата пандемична криза върху световната икономика, формулирани са основните насоки на борба с кризата. Разгледано е въздействието на кризата с Ковид 19 върху заетостта и основните сектори на икономиката- транспорт, хранително-вкусова промишленост, хостинг услугите, управлението на запасите и др.

Глава осма е озаглавена „Стратегия на управлението на кризи“. На първо място са разгледани превантивните стратегии- прогнозиране, разработване на алтернативни сценарии, ситуационен анализ, сценарии за управление и анализ на устойчивостта. В детайли са анализирани различните стратегии на реакция- интервенционна, защитна, стабилизационна, атакуваща, ограничена обратима стратегия, стратегия на контролирания натиск, стратегия на свършените факти, стратегия на изтощението, стратегия на лимитираната ескалация, стратегия на принудителната дипломация и др. Отделно се дефинират комуникационните стратегии при борба с кризисните явления- отрицание на кризата, ограничаване размерите на кризата, помощ към засегнатите и др.

Глава девета ни връща към положението в Гърция, засягайки гръцкото здравеопазване. В тази глава се описва състоянието на здравеопазването и механизмите

на финансиране на гръцката здравна система. Втората част е фокусирана върху отражението на кризата с Ковид 19 върху гръцкия здравен сектор.

Глава десета е озаглавена „Гръцката икономика преди и в течение на кризата с Ковид“. Разгледана е динамиката от гледна точка на търсенето, предлагането, пазара на недвижимости, инфлацията, заетостта, печалбата, бедността и социалното разслояване. Особено внимание е отделено на външноикономическите отношения, търговския баланс, баланса на услугите и международната инвестиционна позиция.

Глава единадесета формулира изследователската методология. Формулирани са целите, изследователските въпроси и етапите на изследването.

Дванадесета глава представя резултатите от изследването. Те засягат развитието на световната икономика в условията на Ковид 19, динамиката на световната и гръцката инфлация, бедността и социалното разслояване, туризма, макро финансовата стабилност, подкрепата на гръцката икономика по линията на ЕС, включително подкрепата на бизнеса заетостта и инвестициите. Специално внимание е отделено на гъвкавата фискална политика, прогнозирането и управлението на икономиката, гарантирането на краткосрочната и дългосрочната заетост, управлението на държавния дълг с помощта на Европейската централна банка.

Тринадесета глава сумира резултатите от проведения регресионен анализ. Разгледани са два регресионни модела. Отчитането на въздействието на кризата е реализирано чрез фиктивна променлива, което е методологически правилно.

Четиринадесета глава обобщава изводите от изследването.

Те се свеждат до следното:

Отражението на Ковид 19 върху световната и гръцката икономика е значително и засяга както икономическата динамика и макроикономическите параметри, така и поведението на потребителите и бизнеса.

Наблюдава се намаляване на вътрешно търговския оборот, но и значително нарастване на търговията чрез интернет.

Кризата води да силно нарастване на публичния и частния дълг на Гърция.

Регресионният анализ показва негативна връзка между вътрешния кредит и лихвения процент. Същевременно, значителна част от свиването на вътрешния кредит се обяснява с кризата Ковид 19, като това свиване се приписва на използваната фиктивна променлива.

Вторият регресионен модел обяснява движението на лихвения процент. Най-голямо положително въздействие върху лихвата оказва размера на вътрешните пасиви, докато Ковид 19 има негативно влияние.

Авторката отбелязва, че регресионните модели не са достатъчно статистически значими.

Важен е изводът, направен в дисертацията, че гръцките банки следва да използват поведението на кредита в течение на кризата като база за сравнение при измерването на финансовия риск, свързан с отделните сектори на икономиката и отделните икономически агенти.

Авторката формулира три основни приноса:

Първи принос: Дисертацията предоставя цялостен анализ на въздействието на кризата с COVID-19 върху гръцката икономика, сравнявайки я с икономическата и дългова криза от 2008-2012 г. Разглеждането на ефекта от COVID-19 като уникално събитие "Черният лебед" обогатява съществуващата специализирана финансова литература.

Втори принос: Чрез адекватно структурирана база от емпирични показатели за промените в основните макроикономически показатели на Гърция, тезата установява шокното въздействие на пандемията от COVID-19 върху основните макроикономически променливи на БВП и доходите от туристическата индустрия.

Трети принос: Тезата хвърля светлина върху това как националният дълг на годините 2019–2021 се отразява на цените, безработицата и пазарната оценка. Изследването разкрива положителни въздействия, като увеличена пазарна капитализация, и отрицателни ефекти, като по-високи темпове на инфлация. Резултатите допринасят за обогатяване на съществуващата литература по темата и призовават за разглеждане на необходимостта от допълнително проучване на причините и възможните решения за смекчаване на негативното въздействие на държавния дълг върху икономиката.

Така формулираните приноси имат емпирично-приложен характер и се базират върху предимно индуктивен подход към изследването- търсене на определени закономерности въз основа на систематизиране и анализ на голям обем информация.

1. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Така получените научно-приложни резултати са в съответствие с икономическата теория и практика. Те представляват принос към съществуващата литература в областта на изследването на последствията от кризите.

2. Критични бележки, препоръки и въпроси

Рецензираният дисертационен труд не е лишен от отделни слабости. Може да се пожелае по-голяма фокусираност на изследването върху финансово-икономическите параметри на гръцката икономика. Регресионният анализ би следвала да включва тест за стационарност на използваните променливи, което би позволило по-добра спецификация на данните и по-голяма статистическа надеждност. Теоретичната обосновааност на използваните регресионни модели е недостатъчна.

Дисертацията отговаря на необходимите иконометрични изисквания- тя събира 100, при необходими 90 точки.

Докторантката представя пет статии на английски език в международни и български списания, като следва да се отбележат две статии в престижния *American Journal of Humanities and Social Sciences Research*. Статиите отразяват съществени части от дисертационния труд.

Заклучение

В заключение ще отбележа, че в своята цялост, представеният от докторантката Николета Фотиос Дека дисертационен труд, независимо от отделни слабости, отговаря на всички критерии и изисквания на Закона за развитието на академичния състав в Република България. Поради това убедително препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди на кандидата образователната и научна степен „доктор” в професионално направление 3.8 Икономика.

София, 28 август 2023 г.

Рецензент:

проф. д-р Ганчо Тодоров Ганчев

SOUTHWEST UNIVERSITY "NEOPHYTE RILSKI"

REVIEW

By PROF. Dr. GANCHO TODOROV GANCHEV

On a dissertation for the award of an educational and scientific degree "Doctor" on a topic
"THE EFFECTS OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE GREEK ECONOMY"

Author: Nicoletta Fotios Nteca

1. Brief description of the reviewed work

Nicoletta Photios Nteka is a PhD candidate in the Department of Finance and Accountability at the Faculty of Economics of Southwestern University.

Nicoletta Nteka's dissertation is structured in 14 chapters, including an introduction and conclusion, 14 tables, 17 diagrams, 5 figures and a bibliography. The total volume of the scientific work is 281 pages. References include 254 sources in English. The development involves using artificial intelligence by asking questions to the CHAT GPT. The answers to the questions are included in an appendix to the dissertation.

The main tasks of the dissertation are formulated in the introductory first chapter of the dissertation.

Nicoletta Nteka's dissertation has as its main goal the disclosure and evaluation of the factors that play a decisive role in the state's fight against crises, understood in general terms. This task is concretized in the case of the global crisis caused by the pandemic related to Covid-19. In particular, the actions of the Greek state are examined through the identification and analysis of public spending in the health sector before, during and after the Covid-19 pandemic crisis.

The author emphasizes that the urgency of conducting the dissertation research stems from the existing pressures exerted on the Greek health system to fill its existing gaps and manage as effectively as possible a situation created by the Covid 19 crisis, as well as to find ways of acting in the event of an uncontrolled and unpredictable spread of the transmission of the pandemic to the Greek population.

The research questions of the peer-reviewed paper are as follows:

1) What are the ways in which the Greek health system managed to cope with the crisis of the Covid-19 pandemic?

(2) Has the crisis management of the Greek healthcare system during the Covid-19 pandemic been characterized as successful?

(3) What are the weaknesses of the Greek health system in its efforts to deal with the Covid-19 pandemic crisis?

(4) What are the strengths of the Greek health system in its efforts to deal with the Covid-19 pandemic crisis?

(5) Are there any suggestions that the Greek health system should follow in order to make its efforts to deal with the crisis of the Covid-19 pandemic even more successful and effective?

Chapter Two is entitled “Crises in Economic Theory, Black Swan Crises”.

As the title suggests, the focus is on elucidating the role of statistically rare events known as "black swans". These events fall outside the standard normal mathematical distribution. The author tries to formulate the methods of action in the occurrence of unexpected unlikely events. In addition, attention is paid to the butterfly effect, i.e. the impact of remote, minor events on the formation of catastrophic consequences in other, remote parts of the world economy. Both the concept of "black swans" and the "butterfly effect" are relevant to the Covid 19 phenomenon.

The third chapter is dedicated to clarifying the essence of the concept of crisis in the broadest sense. Such issues as the theoretical concept of crisis, the categorization of crises from the point of view of the affected sector as well as through the lens of their internal structure are touched upon. In particular, financial crises, technological crises, abuse-related crises, physical crises and crises caused by organized crime are analyzed. The author examines the literature devoted to clarifying the driving forces of crises, crises that cannot be managed and other aspects of crisis phenomena. The chapter ends with an analysis of the specifics of the crisis caused by Covid-19.

Chapter four analyzes the main stages and phases of crises. The author distinguishes between a preliminary phase, an acute phase, a chronic phase and a crisis resolution phase.

Logically, the fifth chapter is devoted to crisis management. The concept of crisis management is formulated, the issue of forming a crisis management team is considered, the rules for crisis management, the content of crisis management, the hierarchy of crises and the phases of crisis management are defined.

The sixth chapter specifies crisis management. The author correctly emphasizes that the most important thing is the understanding of reality. It is emphasized that in economic crises, cutting costs and improving efficiency are of particular importance. The framework of

the strategic plan for crisis management and the formation of an anti-crisis strategy based on the synergy of all tools and approaches has been defined.

Chapter seven analyzes the crisis with Covid 19. The issue of transforming the health crisis into an economic one is considered, the development of previous pandemic crises is reviewed, the impact of the current pandemic crisis on the world economy is reflected, and the main guidelines for combating the crisis are formulated. The impact of the Covid 19 crisis on employment and the main sectors of the economy - transport, food industry, hosting services, inventory management, etc.

Chapter eight is entitled "Crisis Management Strategy". First of all, the preventive strategies are analyzed - forecasting, development of alternative scenarios, situational analysis, management scenarios and analysis of sustainability. The various reaction strategies are analyzed in detail - interventionist, defensive, stabilization, offensive, limited reversible strategy, controlled pressure strategy, fait accompli strategy, exhaustion strategy, limited escalation strategy, coercive diplomacy strategy, etc. Communication strategies for combating crisis phenomena are defined separately - denial of the crisis, limiting the size of the crisis, assistance to those affected, etc.

Chapter nine returns us to the situation in Greece, concerning Greek health care. This chapter describes the state of healthcare and the financing mechanisms of the Greek healthcare system. The second part is focused on the impact of the Covid 19 crisis on the Greek health sector.

Chapter Ten is entitled "The Greek Economy Before and During the Covid Crisis". Dynamics in terms of demand, supply, real estate market, inflation, employment, profit, poverty and social stratification are examined. Special attention is paid to foreign economic relations, the trade balance, the balance of services and the international investment position.

Chapter eleven formulates the research methodology. The objectives, research questions and stages of the research are formulated.

The twelfth chapter presents the results of the research. They affect the development of the world economy in the conditions of Covid 19, the dynamics of world and Greek inflation, poverty and social stratification, tourism, macro financial stability, the support of the Greek economy along the lines of the EU, including the support of business, employment and investments. Special attention is paid to the flexible fiscal policy, the forecasting and management of the economy, the guarantee of short-term and long-term employment, the management of the public debt with the help of the European Central Bank.

Chapter thirteen summarizes the results of the regression analysis. Two regression models were considered. Accounting for the impact of the crisis is implemented through a dummy variable, which is methodologically correct.

The fourteenth chapter summarizes the findings of the study.

They boil down to the following:

The impact of Covid 19 on the global and Greek economy is significant and affects both economic dynamics and macroeconomic parameters, as well as consumer and business behavior.

There is a decrease in internal trade turnover, but also a noticeable increase in trade via the Internet.

The crisis leads to a significant increase in the public and private debt of Greece.

Regression analysis shows a negative relationship between domestic credit and the interest rate. At the same time, a significant part of the contraction in domestic credit is explained by the Covid 19 crisis, and this contraction is attributed to the dummy variable used.

The second regression model explains the movement of the interest rate. The largest positive impact on interest is the size of domestic liabilities, while Covid 19 has a negative impact.

The author notes that the regression models are not statistically significant enough.

The conclusion made in the dissertation is important, that Greek banks should use the behavior of credit during the crisis as a basis for comparison when measuring the financial risk associated with individual sectors of the economy and individual economic agents.

The author formulates three main contributions:

First contribution: The dissertation provides a comprehensive analysis of the impact of the COVID-19 crisis on the Greek economy, comparing it with the economic and debt crisis of 2008-2012. Considering the effect of COVID-19 as a unique "Black Swan" event enriches the existing specialized financial literature.

Second contribution: Through an adequately structured empirical evidence base on changes in Greece's main macroeconomic indicators, the thesis establishes the shock impact of the COVID-19 pandemic on the main macroeconomic variables of GDP and tourism industry income.

Third contribution: The thesis sheds light on how the national debt of the years 2019–2021 affects prices, unemployment and market valuation. The research reveals positive impacts, such as increased market capitalization, and negative effects, such as higher inflation

rates. The results contribute to the enrichment of the existing literature on the subject and call for consideration of the need for further research into the causes and possible solutions to mitigate the negative impact of sovereign debt on the economy.

The contributions formulated in this way have an empirical-applied character and are based on a predominantly inductive approach to research - a search for certain regularities based on the systematization and analysis of a large volume of information.

2. Evaluation of the obtained scientific and scientific-applied results

The scientific and applied results thus obtained are in accordance with economic theory and practice. They represent a contribution to the existing literature on the study of the consequences of crises.

3. Critical notes, recommendations and questions

The peer-reviewed dissertation is not without some weaknesses. A greater focus of the research on the financial-economic parameters of the Greek economy could be desired. The regression analysis should include a test for stationarity of the variables used, which would allow better specification of the data and greater statistical reliability. The theoretical justification of the used regression models is insufficient.

The dissertation meets the necessary econometric requirements - it collects 100, out of the required 90 points.

The doctoral student presents five articles in English in international and Bulgarian journals, including two articles in the prestigious American Journal of Humanities and Social Sciences Research, should be noted. The articles reflect essential parts of the dissertation work.

Conclusion

In conclusion, I would like to point out that in its entirety, the dissertation presented by the doctoral student Nicoletta Fotios Nteka, regardless of individual weaknesses, meets all the criteria and requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria. Therefore, I strongly recommend the respected scientific jury to award the candidate the educational and scientific degree "doctor" in the professional direction 3.8 Economics.

Sofia, August 28, 2023

Reviewer:

Prof. Dr. Gancho Todorov Ganchev